

Samenvatting

Paul Post: *Kruisende wegen: over de opkomst van nieuwe pelgrimspaden in Nederland*. Camino Cahier 5, 2021, 102pp. Online via <https://caminoacademie.nl> open access isbn 9789082708349; issn 2588-9869. P.G.J.Post@tilburguniversity.edu

Een Camino Academie-project

Geprikkeld door de coronapandemie ondernam de Camino Academie vanaf 2020 een verkennend onderzoeksproject naar nieuw opkomende pelgrimspaden in Nederland, naar pelgrimage dichtbij huis. Welke waren er? Sinds wanneer bestaan ze? Kennen ze nu een ervaring? Wat is de aantrekkingskracht? Wie zitten erachter? Wat is het profiel van die routes?

Al snel bleek dat al vóór corona tientallen pelgrimspaden in Nederland waren uitgezet en dat de lijst nog steeds groeit.

In het project werd een inventarisatie gemaakt van de vele pelgrimspaden in eigen land, kwamen de genoemde vragen aan de orde op een openingsbijeenkomst, en werden negen pelgrimspaden geselecteerd waarvan direct betrokkenen werden geïnterviewd (die filmpjes werden op YouTube gezet) en werd in alle voorlopigheid de balans opgemaakt in een online slotbijeenkomst.

Publicatie

In een publicatie, uitgegeven als Camino Cahier 5, analyseert Paul Post mede op basis van dit Camino Academie-project uitgebreid de opkomst van deze nieuwe pelgrimspaden in Nederland. Naast een overzicht van de verschillende paden, probeert hij aan te geven welke soorten paden het betreft, en vooral wil hij de opkomst ervan situeren in tijd, plaats en culturele, maatschappelijke, rituele en religieuze context. Dat levert een verrassend beeld op.

Kruispunt van wegen

De ontwikkeling van de nieuwe pelgrimspaden plaatst Post op het kruispunt van wegen: de weg van de wandelcultuur en die van het pelgrimeren. In de recente pelgrimspaden ontmoeten die elkaar. Op dat kruispunt worden wandelroutes als pelgrimspaden benoemd en toegeëigend, en worden pelgrimspaden populaire wandelroutes met een thema.

Net als de sterke opbloei van de *camino*, de aloude pelgrimsweg naar Santiago de Compostela, betreft het een vrij recent verschijnsel. Vanaf de jaren '90 van de vorige eeuw, en vooral vanaf ca. 2015, komen er in het kader van toenemende thematisering van wandelroutes ook pelgrimagepaden op.

Speciale plaatsen onderweg spelen daarbij een rol. In plaats van een rituele tocht naar een sacrale plek is het eerder een route *langs* die plekken.

Van bedevaart naar pelgrimage

De nieuwe pelgrimspaden zou je ook kunnen markeren als een ontwikkeling van bedevaart naar pelgrimage.

De laatste circa 25/30 jaar werd pelgrimage ook in eigen land een label waarmee wandelroutes werden aangeduid, uitgezet en aangeprezen. Onmiskenbaar is de populariteit

van de *camino* hier een sterke impuls en katalysator geweest. Pelgrimspaden zijn 'routes met een plus' waarbij die 'plus' staat voor aandacht voor contrast met dagdagelijks leven, voor cultuur en erfgoed, natuur, maar vooral ook voor bezinning en ontmoeting. Via die omweg van de opkomst van Nederlandse pelgrimages kwam men ook weer uit bij allerlei bestaande, en vaak dus gemarginaliseerde of ook ronduit vergeten Nederlandse bedevaartoornden. Die plekken werden, net als kloosters en abdijen, nu weer opgenomen in het netwerk van wandelroutes en pelgrimspaden, nu als pleisterplaatsen op nieuw uitgevonden pelgrimspaden. Soms is het een kwestie van de deuren openstellen, stempels uitdelen, soms ontwikkelt een 'oude' bedevaartplaats zich tot een 'nieuw uitgevonden' pelgrimscentrum, zoals 'pelgrimsoord Wittem'. En soms gaan religieuze instituties vooral op lokaal niveau (parochies, PKN-gemeenten, kloosters en abdijen) verder: ze pakken de pastoraal-missionaire draad in de context van deze nieuwe pelgrimswandelroutes weer op.

Regio

Bij die ontmoeting van wandelen en pelgrimeren en vice versa speelt ook regionale profilering beslist een rol. Paden als het *Jabikspaad*, het *Hilligenpad* (let op de benaming in taal en dialect!), de *camini's* in Zuid-Limburg, Wittem als pelgrimsoord, het nieuwe *Ons Kloosterpad* in Noord-Brabant: ze worden alle mede toegeëigend vanuit een culturele, toeristische, economische, infrastructurele belangenbehartiging en -profilering in de betreffende regio's.

Al met al een fascinerend inkijkje in de actuele dynamiek van pelgrimeren in eigen land!